

«Հաստատում եմ»

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի

ռեկտոր,

տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Ռ. Ռ. Գալոյան

«28» ապրիլի 2023 թ.

ԿԱՐԾԻՔ

Առաջատար կազմակերպության

Ռաֆայել Ռաֆայելի Մարգարյանի «Արդյունաբերական ձեռնարկությունների ֆինանսական ռազմավարության ձևավորման հիմնախնդիրները (ԳԱ, «ԹԱՅՖՈՒՆ» սարքաշինական ձեռնարկության օրինակով)» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Ը.00.03-- «Ֆինանսեր, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Ատենախոսության թեմայի արդիականությունը

Ժամանակակից ռուսական և արդյունաբերական ձեռնարկությունների գործունեության էկզոգեն գործոնների ինտենսիվ փոփոխությունների պայմաններում, որոնք առանձնանում են հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշների դինամիկայով, ֆինանսական շուկայում անկանխատեսելի տատանումներով, պետական ֆինանսական կարգավորման քաղաքականության անկայունությամբ, արդյունավետ կառավարման համար կտրուկ մեծանում է ֆինանսական ռազմավարության կարևորությունը:

Ներկա փուլում ձևավորված իրավիճակում Ռ-Դ տնտեսության համար առաջնահերթ խնդիրն է ապրանքների գների համաշխարհային տատանումներից կախվածությունը աստիճանաբար նվազեցնելը՝ հիմնվելով մարդկային ռեսուրսների լայնածավալ օգտագործման, ռուսական գիտական և կրթական ոլորտի ներուժի վրա: Որպես նորարարության ամենակարևոր ռեսուրս, պետք է դիտարկել

ռազմարդյունաբերական համալիրի դիվերսիֆիկացված բարձր տեխնոլոգիական ոլորտային գիտահետազոտական և արտադրական ձեռնարկությունների մի շարք, որոնք, համեմատաբար փոքր մասնաբաժին զբաղեցնելով ՌԴ արդյունաբերական արտադրության մեջ, հանդիսանում են առավել մրցունակ ոլորտներից մեկը տնտեսության ներքին և արտաքին շուկաներում, որոնք օգտագործում են զենքի և ռազմական տեխնիկայի մշակման համար գիտատար բարձր տեխնոլոգիաներ:

Անհրաժեշտ է փաստել, որ չնայած ատենախոսության մեջ շարադրված հարցերի վերաբերյալ առկա են բավականին բազմազան հետազոտություններ, սակայն ներկայումս չկա կառավարման համակարգի զարգացման արդյունավետ ֆինանսական ռազմավարության կիրառական լուծումների վրա հիմնված տեսական և մեթոդական բավարար հիմք:

Համապատասխան հայեցակարգային հիմքերի հետագա զարգացման անհրաժեշտությունը և գործնական առաջարկությունների բացակայությունը պայմանավորել են ատենախոսության թեմայի ընտրությունը:

Ուսումնասիրության նպատակը և խնդիրները

Ատենախոսական նպատակն է Ռուսաստանի Դաշնության ռազմարդյունաբերական համալիրի արդյունաբերական ձեռնարկությունների զարգացման ֆինանսական ներուժի կառավարման տեսական և մեթոդական հիմնավորումը և ֆինանսական հոսքերի օպտիմալացման և կայուն ռազմավարության իրականացման համար գործնական առաջարկությունները:

Ուսումնասիրության նպատակին հասնելու համար բացահայտվել և լուծվել են հետևյալ խնդիրները.

1. Բացահայտել տնտեսավարող սուբյեկտի ֆինանսական ռազմավարության էությունը և բովանդակությունը. բարենպաստ և սպառնալիք ձևավորող գործոնները, որոնք ազդում են կայուն երկարաժամկետ զարգացման համատեքստում ֆինանսական ռազմավարության ձևավորման վրա:

2. Ուսումնասիրել արդյունաբերական ձեռնարկության ֆինանսական ներուժի ձեւավորման, գտագործման եւ գնահատման հայեցակարգային հիմքերը:

3. Ուսումնասիրել ձեռնարկության կողմից կայուն տնտեսական զարգացման կառավարման ֆինանսական ռազմավարության ընտրության մեթոդաբանական սկզբունքները:

4. Իրականացնել ժամանակակից մարտահրավերների ու սպառնալիքների պայմաններում արդյունաբերական ձեռնարկությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության արդյունավետության վերլուծություն:

5. Սահմանել ձեռնարկության զարգացման արդյունավետ ֆինանսական ռազմավարության կառուցման առանձնահատկությունները՝ հիմնվելով ֆինանսական պլանավորման և բիզնեսի պայմանների կանխատեսման վրա:

6. Գնահատել տնտեսության արդյունաբերական հատվածի կայուն երկարաժամկետ զարգացման ապահովման գործում ինովացիոն բաղադրիչի ազդեցությունը:

7. Բացահայտել Ռուսաստանի Դաշնության ռազմարդյունաբերական համալիրի նորարարական զարգացման հիմնական խնդիրները և նախանշել ժամանակակից պայմաններում արդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից կայուն ֆինանսատնտեսական գործունեության հասնելու հեռանկարները:

8. Գնահատել «Թայֆուն» ձեռնարկության ֆինանսական գործունեությունը երկարաժամկետ կայուն զարգացման խնդիրների համատեքստում:

9. Մշակել ռազմարդյունաբերական համալիրում ձեռնարկությունների երկարաժամկետ զարգացման ֆինանսական ներուժի կառավարման արդյունավետ ռազմավարության ձևավորման և իրականացման համար գործնական առաջարկություններ:

**Հետազոտության օբյեկտը, առարկան, տեսական և մեթոդական հիմքը,
հետազոտական գործիքները և տեղեկատվական հիմքը**

Հետազոտության օբյեկտը ֆինանսական ռազմավարությունն է՝ որպես արդյունաբերական ձեռնարկության կառավարման հիմնական ռազմավարության տարր, որն ուղղված է կայուն երկարաժամկետ զարգացմանը:

Հետազոտության առարկան ուղղորդված է զննարկելու համալիր արդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից ֆինանսական ուղղորդման մշակման գործընթացն է:

Հետազոտության տեսական և մեթոդական հիմքը ֆինանսների և ֆինանսական կառավարման, ուղղորդման կառավարման և տարածքային համակարգերի կառուցման գործընթացի կառավարման տեսության բնագավառում ռուս և օտարերկրյա հետազոտողների գիտական աշխատությունները, մենագրությունները և պրակտիկ փորձի վրա հիմնված մոտեցումներն են:

Ատենախոսությունում որպես հետազոտական գործիքներ են կիրառվել ընդհանուր գիտական (դասակարգում, համեմատություն, մեկնաբանություն, վերլուծության հետախայաց և համեմատական մեթոդներ և այլն) և գիտելիքների մասնավոր (փորձաքննություն, մոդելավորում, ընդհանրացում, համակարգում, նույնականացում և այլն) մեթոդները:

Ատենախոսության հետազոտության տեղեկատվական հիմքն է. իրավական դաշտը (Ռուսաստանի Դաշնության դաշնային օրենքները, Ռուսաստանի Դաշնության Նախագահի հրամանագրերը, Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության որոշումները, Ռուսաստանի Դաշնության նախարարությունների և գերատեսչությունների ոլորտային կանոնակարգերը. և այլն), պարբերականները, ինտերնետային ռեսուրսները, ռուս և օտարերկրյա գիտնական-տնտեսագետների գնահատականները, տեղեկատու հրապարակումները, գիտական կոնֆերանսների նյութերը, գիտական և արդյունաբերական ձեռնարկությունների ֆինանսատնտեսական վիճակի վերաբերյալ պաշտոնական վիճակագրական և վերլուծական հաշվետվությունները, ինչպես նաև հեղինակի կողմից անձամբ կատարված ՌԴ ուղղորդման արդյունաբերական համալիրի ուսումնասիրությունների և հաշվարկների արդյունքները:

Ատենախոսության համառոտ բովանդակությունը

Աշխատանքի ներածությունում հիմնավորվել է ատենախոսության թեմայի արդիականությունը, ներկայացվել է ուսումնասիրվող խնդրի գիտական զարգացման աստիճանի նկարագրությունը, որոշվել են ուսումնասիրության նպատակն ու խնդիրները, առարկան, հետազոտության փորձարարական բազան, հետազոտության տեսական և մեթոդական հիմքը, գործիքները, տեղեկատվական և էմպիրիկ բազան, արդյունքների գիտական նորույթը, հետազոտության արդյունքների տեսական նշանակությունը և գիտագործնական արժեքը:

Առաջին՝ «Արդյունաբերական ձեռնարկությունների երկարաժամկետ կայուն զարգացման ֆինանսական ուժանակության ձևավորման տեսական և մեթոդական հիմունքները» գլխում, իրականացվել է «ֆինանսական ուժանակություն» հասկացության վերլուծություն, բացահայտվել են ազդող բարենպաստ ու սպառնալիք ձևավորող գործոնները, պարզաբանվել են ժամանակակից պայմաններում արդյունաբերական ձեռնարկության կայուն երկարաժամկետ զարգացման համատեքստում ֆինանսական ուժանակության ձևավորումը, արդյունաբերական ձեռնարկության ֆինանսական ներուժի ձևավորման, օգտագործման և գնահատման հայեցակարգային հիմքերը, ֆինանսական ուժանակության ընտրության մեթոդաբանական սկզբունքները:

Երկրորդ՝ «Ֆինանսական ուժանակության ազդեցությունը արդյունաբերական ձեռնարկությունների կայուն զարգացման վրա» գլխում, դիտարկվել են արդյունաբերական ձեռնարկությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության արդյունավետության հիմնախնդիրները ժամանակակից մարտահրավերների և սպառնալիքների պայմաններում, քննարկվել են շինարարության առանձնահատկությունները, մշակվել է ձեռնարկության զարգացման արդյունավետ ֆինանսական ուժանակություն՝ հիմնված ֆինանսական պլանավորման և բիզնեսի պայմանների կանխատեսման վրա, գնահատվել է ինովացիոն բաղադրիչի ազդեցությունը տնտեսության արդյունաբերական հատվածի կայուն երկարաժամկետ զարգացման ապահովման գործում:

Երրորդ՝ «Ռուսաստանի Դաշնության ուժանակության համալիրի» երկարաժամկետ կայուն ինովացիոն զարգացման ուղիները ժամանակակից

պայմաններում» գլխում, բացահայտվել են Ռուսաստանի Դաշնության ռազմարդյունաբերական համալիրի ինովացիոն զարգացման հիմնական խնդիրները, հասնելու հեռանկարները: Արդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից ժամանակակից պայմաններում գնահատվել է կայուն ֆինանսատնտեսական գործունեությունը «ԱԷԿ Կալուգայի գործիքաշինական գործարան «Թայֆուն» ԲԲԸ-ի ֆինանսական գործունեության համապատասխանության աստիճանը երկարաժամկետ կայուն զարգացման խնդիրներին, առաջարկվել են որակապես նոր լուծումներ ՌԴ ռազմարդյունաբերական համալիրում ձեռնարկությունների երկարաժամկետ զարգացման ֆինանսական ներուժի կառավարման արդյունավետ ռազմավարության ձևավորման և իրականացման համար:

«Եզրակացություններ» բաժնում ամփոփվել են հետազոտության ընթացքում ձեռք բերված հիմնական արդյունքները, ռազմարդյունաբերական համալիրում ձեռնարկությունների երկարաժամկետ զարգացման ֆինանսական ներուժի կառավարման արդյունավետ ռազմավարության ձևավորման և իրականացման համար ձևակերպվել են եզրակացություններ և գործնական առաջարկություններ:

Դիտողություններ աշխատանքի վերաբերյալ

Թվարկված առավելությունների հետ մեկտեղ թեկնածուական ատենախոսությունը գերծ չէ որոշակի թերություններից և բացթողումներից: Դրանցից նշենք հետևյալները.

1. Ատենախոսության վերաբերյալ առանցքային նկատառումներից է այն, որ ատենախոսն իր հետազոտության շրջանակները բավականին նեղացրել է հետազոտության օբյեկտի ընտրությամբ («ԱԷԿ Կալուգայի գործիքաշինական գործարան «Թայֆուն» ԲԲԸ-ի) և ըստ էության, կատարված առաջարկները կիրառական առումով դիտարկվել են միայն այդ կազմակերպության տեսանկյունից: Այնինչ, ըստ հեղինակի դիրքորոշման, ստացված արդյունքները կհարուցի են ՌԴ ռազմարդյունաբերական համալիրի արդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից: Այս առումով, աշխատանքում անհրաժեշտ էր, ստացված արդյունքների կիրառական

նշանակությունը հիմնավորել նշված ոլորտի մի շարք այլ ձեռնարկությունների համար ևս:

2. Հեղինակն ատենախոսությունում տեսական և մեթոդական հարցերի ուսումնասիրության շրջանակներում փորձել է հիմնավորել արդյունաբերական ձեռնարկության ֆինանսական ռազմավարություն եզրույթը և առաջարկել է դրա մշակման սկզբունքներ: Կարծում ենք, որ հեղինակային այս տեսակետը ունի վիճարկելի կողմեր, քանի որ իրականացվածն ավելի մոտ է կազմակերպության ֆինանսական քաղաքականության ընդհանուր սկզբունքներին:
3. Աշխատանքի առաջին և երկրորդ նորույթների ձևակերպման ժամանակ հեղինակը նշում է, որ մշակել է մոդելներ առաջինի դեպքում արդյունաբերական կազմակերպության գործունեության ֆինանսական միջավայրի կայունության համար, իսկ երկրորդի պարագայում կազմակերպության ֆինանսական պոտենցյալի կառուցվածքի համար: Մինչդեռ նշվածներն ըստ էության ոչ թե մոդելներ են, այլ նշվածների համար գնահատման մոտեցումներ:
4. Որպես գիտական նորույթ ձևակերպված չորրորդ կետը, ըստ էության, ատենախոսությունում ստացված արդյունքների ամփոփ կիրառական փորձարկումն է մեկ կազմակերպության համար, ուստի նման շարադրմամբ այն գիտական նորույթ տարբերակելը հիմնավոր չէ:

Նշված դիտողությունները, կարծում ենք, էապես չեն ազդում ատենախոսության գիտական մակարդակի և գործնական նշանակության ընդհանուր գնահատականի վրա:

Եզրակացություն

Նշված թերությունները չեն նսեմացնում ատենախոսության գիտական և գործնական նշանակությունը:

Աշխատանքը արժանավորվում է հստակ տրամաբանական կառուցվածքով և շարադրանքով: Նկատվում է, որ հեղինակը ուսումնասիրել է առաջարկված հիմնախնդիրներին վերաբերող ՌԴ և հետխորհրդային երկրների գիտնականների աշխատություններում առկա բազմատեսակ հայեցակարգեր և սկզբունքներ, մշակել ֆինանսական ռազմավարության մշակման նոր մոտեցում: Ընդհանուր առմամբ, ատենախոսության թեմայի և հարցադրումների ընտրությունը, դրանց լուծման նկատմամբ մշակված համակարգային մոտեցումները բխում են ներկայում ձևավորված իրավիճակից, թույլ են տալիս առաջարկել խնդիրներ, մշակել ու ներկայացնել դրան լուծմանն ուղղված գիտական նորոյթ պարունակող առաջարկություններ:

Ռաֆայել Ռաֆայելի Մարգարյանի ատենախոսությունն ինքնուրույն ու ամբողջական, գիտական պատշաճ մակարդակով կատարված հետազոտություն է: Այն կարևոր նշանակություն ունի արդյունաբերական կազմակերպությունների ֆինանսական ռազմավարության մշակման ու կիրառման ուղղությամբ:

Ատենախոսության հարցերի և ստացված արդյունքների հիմնադրույթներն արտացոլված են ատենախոսության սեղմագրում և հեղինակի հրատարակած 10 գիտական հոդվածներում:

Ռաֆայել Ռաֆայելի Մարգարյանի «Արդյունաբերական ձեռնարկությունների ֆինանսական ռազմավարության ձևավորման հիմնախնդիրները (ԳԱ, «ԹԱՅՖՈՒՆ» սարքաշինական ձեռնարկության օրինակով)» թեմայով ատենախոսությունն իր պրոգնոստիկությամբ, գիտական մակարդակով, խնդիրների ընդգրկմամբ, ստացված արդյունքների հիմնավորվածությամբ և կիրառման հնարավորություններով համապատասխանում է «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման» 6-րդ և 7-րդ կետերի, ինչպես նաև ՀՀ ԲՈԿ-ի կողմից թեկնածուական ատենախոսություններին ներկայացվող այլ պահանջներին:

Հեղինակն արժանի է Շ.00.03--«Ֆինանսեր, հաշվապահական հաշվառում» մասնագիտությամբ իր հայցած տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական ատիճանին:

Կարծիքը քննարկվել է Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի «Ֆինանսեր» ամբիոնի 2023թ. ապրիլի 27-ին կայացած նիստում (արձանագրություն թիվ 9):

ՀՊՏՀ Ֆինանսեր ամբիոնի վարիչ,
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ

Լ.Վ.Բարխուդարյան

ՀՊՏՀ Ֆինանսեր ամբիոնի պրոֆեսոր,
Տնտեսագիտության դոկտոր,

Ա.Վ.Մաթևոսյան

ՀՊՏՀ Ֆինանսեր ամբիոնի դոցենտ,
Տնտեսագիտության թեկնածու,

Է.Վ.Աղաբեկյան

28.04.2023թ.

Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ Լ.Վ.Բարխուդարյանի,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Ա.Վ. Մաթևոսյանի, տնտեսագիտության
թեկնածու, դոցենտ Է.Վ.Աղաբեկյանի ստորագրությունը
հաստատում եմ

ՀՊՏՀ գիտ.քարտուղար

Ն.Տ.Դարբինյան